

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directie Wetgeving, sector Privaatrecht
T.a.v. de heer mr M. Langendoen en mevrouw mr A.G.I. Terhorst
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Amsterdam, 6 juli 2011

Betreft: toelichting op implicaties cessio legis voor beroepspraktijk makers en verzoek daaromtrent

Geachte heer Langendoen, mevrouw Terhorst,

In de discussie over de wettelijke regeling voor filmwerken in de Auteurswet heeft de discussie zich met name gefocust op de billijke vergoeding. De gevolgen van een cessio legis - waar RoDAP voor pleit- op de beroepspraktijk van regisseurs, acteurs en scenarioschrijvers is echter ingrijpend en omvat meer rechten dan alleen het recht op een billijke vergoeding. In deze brief willen wij toelichten wat een cessio legis of producentenauteursrecht betekent voor de praktijk van filmmakers en waarom voor hen een wetwijziging die een dergelijke overdracht impliceert onacceptabel is. Daarnaast willen wij onze zorgen over RoDAP met u delen. Tot slot willen we een route voorstellen waarlangs ons inziens een oplossing bereikt kan worden, waarbij een duidelijk standpunt van het Ministerie van Justitie over de cessio legis ons inziens nodig is.

Cessio legis biedt geen garanties op billijke vergoeding

De introductie van een wettelijk vergoedingsrecht op basis van een cessio legis –zoals RoDAP voorstelt- ondermijnt de onderhandelingspositie van filmmakers. Het probleem van (het ontbreken van) billijke vergoedingen wordt er zeker niet mee opgelost. Artikel 45d Auteurswet bepaalt dat de maker voor iedere vorm van exploitatie een billijke vergoeding dient te ontvangen. Maar hoe kunnen makers, die mét een auteursrecht individueel niet een billijke vergoeding voor alle exploitaties kunnen afdwingen, dat wel afdwingen in het geval ze geen auteursrecht meer hebben. Daar biedt de wet geen oplossing voor. Uitgaande van het feit dat bijvoorbeeld een scenarist gemiddeld conform de huidige, gangbare scenariocontracten (honorarium met 3 uitzendingen) een bedrag ontvangt dat voor 2/3 bestaat uit een honorarium en voor 1/3 uit een rechtenvergoeding, staat er redelijk wat op het spel als de onderhandelingsmacht –zonder auteursrecht- verminderd wordt.

Implicaties voor het cultureel ondernemerschap van filmmakers

Als een ‘producentenauteursrecht op alle bijdragen aan een filmwerk’ zou worden ingevoerd, zou dat betekenen dat de schrijvers, regisseurs en acteurs geen rechten meer hebben ten aanzien van hun bijdrage, geen beroep hebben op non usus, geen morele rechten meer overhouden, geen naamsvermelding kunnen claimen, geen bewerkingen via andere media kunnen maken, geen aanspraken hebben op eigen werk bij faillissement van de producent.

Filmmakers hebben hun rechten nodig voor hun cultureel ondernemerschap. Hieronder worden enkele voorbeelden nader genoemd, er zijn ook nieuwe initiatieven, zoals het initiatief EU1 (een nieuw makerskanaal) dat in juli 2011 wordt gepresenteerd. Een initiatief van acteur Waldemar Torenstra en andere filmmakers. Uit rechtens oogpunt interessant omdat hier filmmakers rechtstreeks contracten afsluiten met kabeldistributeurs. De geijkte keten van makers-producenten/omroepen-distributeurs wordt doorbroken. Producenten spelen een bescheiden rol: ze worden ingehuurd als managers. Zonder het behoud van hun auteursrechten kunnen makers zich de komende jaren niet ontwikkelen als cultureel ondernemer. Dat is nog eens een belemmering voor de ontwikkeling van een gezonde film/tv-sector, vooral gezien de aanstaande bezuinigingen en de wens van de overheid dat makers ‘hun eigen broek ophouden’.

Om een voorbeeld te noemen, in dit geval uit de praktijk van de scenarioschrijvers

Het scenariocontract bestaat voor wat betreft de rechtenparagraaf uit 3 onderdelen:

1. de rechten op het script: meestal via licentie geregeld
2. de verfilmingsrechten van het script: geregeld via licentie of overdracht
3. de exploitatie van het filmwerk (verfilmde script): geregeld via overdracht (speelfilm) en tv (licentie of overdracht). Remakerechten worden in voorkomende gevallen geregeld via licentieafspraken (maker blijft eigenaar of is anderszins betrokken bij remakerechten).

ad 1. Rechten op het script (art.45g). In geval van een ‘producentenauteursrecht op alle bijdragen aan een filmwerk’ heeft de scenarist geen rechten op het script. Dus: de schrijver kan het script niet aan een andere producent verkopen als de eerste producent het niet gebruikt (non-usus), kan zich niet tegen ‘ingrijpende wijzigingen in het script’ verzetten én heeft niet vanzelfsprekend het recht het script te bewerken tot een toneelwerk of boek. Een producent kan elk script aan een willekeurig andere scenarist voorleggen om te bewerken zonder de oorspronkelijke scenarist om toestemming te hoeven vragen. Bovendien ligt hier een groot juridisch schemergebied in de ontwikkelingsfase: vanaf welk moment is de producent auteur? Kan er ooit nog een optie verleend worden op een script? De praktische implicaties van de juridische fictie zouden ver-reikend zijn – en niet verrijkend, althans niet voor de makers

Is er door producenten en de publieke omroep nagedacht over de impact die een cessio legis heeft op de huidige regelingen voor talentontwikkeling van makers, zoals het Deltaplan talentontwikkeling. Het Deltaplan is een samenwerkingsverband tussen Filmfonds, Mediafonds, CoBofonds en NPO. Het plan omvat Kort!, One Night Stand, Telefilm, De Oversteek en Oversteek Plus. Jaarlijks wordt uit een honderdtal via producenten ingezonden scripts een selectie gemaakt die in productie wordt genomen. Momenteel regelen de scenarioschrijvers de rechten op scripts veelal via optieovereenkomsten met producenten. Pas als een script wordt geselecteerd, wordt een scenario-overeenkomst afgesloten. Maar zonder auteursrecht vallen er geen optierechten meer te vergeven. Als alle rechten op scripts van rechtswege aan de producent toekomen: welke scenarioschrijvers gaan dan nog meedoen aan deze wedstrijden? Niet het talent waar deze regeling voor bedoeld is.

Ad 3: Exploitatierechten. De producent kan het werk in alle vormen blijven exploiteren, zonder de filmmaker hier verder nog in te betrekken, ook tav van remakerechten. Wat gebeurt er wanneer een producent failliet gaat? Of zich laat uitkopen door een grote (buitenlandse) producent? De rechten verdwijnen dan mogelijk naar het buitenland. Zo kan het voorkomen dat er een buitenlandse remake of spin-off gemaakt kan worden, zonder dat de maker hierin gekend wordt, laat staan betaald. Een filmmaker's oeuvre zal op deze manier versnipperd raken over meerdere (buitenlandse) partijen. De maker raakt daarmee afgesneden van zijn oeuvre.

Kortom, in de praktijk levert een cessio legis eerder een verstoring op van het professionele filmklimaat in plaats van dat het een verbetering biedt.

RoDAP

Een belangrijk punt van aandacht in dit alles is de onduidelijke status van RoDAP. Wat is dit collectief eigenlijk? PAM voert nu anderhalf jaar overleg met een entiteit onder die naam die nog niet is opgericht. Er is geen enkel formeel samenwerkingsverband, er zijn geen statuten, zelfs geen voorlopige. De huidige – onofficiële – constellatie van RoDAP vertegenwoordigt bovendien slechts een deel van de markt. Anderzijds presenteert RoDAP zich heden ten dage als een ‘open’ vereniging, wat impliceert dat elke producent, omroep en distributiebedrijf zich kan aansluiten. Bij die huidige ambities van RoDAP zijn naar de mening van PAM mededingingsrechtelijke vraagtekens te plaatsen. Te weten over hun meervoudige rol in de horizontale en verticale economische keten, aan de inkoop- en verkoopzijde. Kwesties van prijsbepaling en gedwongen winkelnering zijn aannemelijk en zonder duidelijke economische rechtvaardiging in strijd met het mededingingsrecht

Wat willen de makers?

De makers willen bij voorkeur dat het model PAM wordt ingevoerd. Dat zou een oplossing zijn om de billijke vergoedingen te garanderen. Daarnaast werken we aan een voorstel dat de belangen van alle partijen mogelijk beter in balans kan brengen. We zijn ons bewust van de status van het wetgevingsproces, maar zullen dit op korte termijn gaan voorleggen. In elk geval wensen de makers dat het advies van de Commissie Auteursrecht wordt opgevolgd. De kern van dat advies is dat cessio legis een veel te zwaar middel is om in te zetten, omdat de positie van de filmmakers daarmee ernstig wordt verzwakt. Er worden door de commissie kleinere ingrepen in de huidige wettekst voorgesteld, die recht doen aan het doel van de wetswijziging: de versterking van de positie van makers. En de ‘oplossing’ voor de digitale werkelijkheid wordt aan de partijen in de filmsector overgelaten.

Bij de huidige stand van zaken zullen partijen in het veld daadwerkelijk met elkaar moeten gaan onderhandelen over een oplossing. Daarom is PAM opgericht, als onderhandelingsplatform van samenwerkende makersorganisaties. Waar nu op gelet moet worden bij de op handen zijnde wetswijziging, is dat de prijs voor de makers of de producenten niet te hoog wordt, anders gaat het in de praktijk gewoon niet werken. In plaats van een ‘oplossing’ in een wetswijziging te laten forceren, kunnen partijen beter samenwerken naar een oplossing die niet schadelijk is voor één van de partijen maar een plek geeft aan belangen van elk. Echter, PAM en RoDAP zijn nu al anderhalf jaar met elkaar in overleg. Een struikelblok is het eigendom dat RoDAP claimt op de auteursrechten van makers. De antwoorden op de Kamervragen over artikel 45d bieden niet de gewenste duidelijkheid. In de huidige contractspraktijk hebben filmmakers te maken met producenten die al uitgaan van een cessio legis voor de toekomst. Weten zij meer dan wij, is het bluff? Zeker is dat een en ander de nodige onrust veroorzaakt in de toch al gespannen contractverhoudingen in de filmsector. De filmmakers verzoeken het Ministerie van Justitie zich duidelijk uit te spreken over de cessio legis - zoals Staatssecretaris Teeven ook heeft gedaan ten aanzien van andere elementen (zowel ten voordele als ten nadele van makers) uit het wetsvoorstel en ons ruimte te gunnen om te komen met een alternatief voorstel op artikel 45d Auteurswet.

Hoogachtend,
namens Portal Audiovisuele Makers (PAM) en Platform Makers,
voor deze tekent,

mr drs Anne Zeegers
Projectmanager PAM

c.c. Ministerie van OCW, de heer Hofenk